

openbare basisschool
PRINS CLAUS

pestprotocol

OBS Prins Claus

Linschoten december 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Voorwaarden	4
Kanjertraining	7
Aandachtspunten	8
Adviezen aan alle ouders.....	9
Bijlage 1 – adressen en telefoonnummers	10

Inleiding

Pesten is een veel voorkomend en niet makkelijk op te lossen probleem. Om die reden hebben scholen een plan van aanpak voor het voorkomen van pesten. De achterliggende gedachte van zo'n plan is het bevorderen van een goed pedagogisch klimaat in de groepen en op school. Soms gebeurt dat met een methode voor sociaal-emotionele vorming. Ook zijn er scholen die in hun dagelijkse praktijk voortdurend aandacht schenken aan een goed pedagogisch klimaat zonder dat ze daarvoor een methode gebruiken. Op de OBS Prins Claus maken wij gebruik, van de Kanjermethode en besteden wij daarnaast in de dagelijkse praktijk aandacht aan een goed pedagogisch klimaat.

In dit protocol zijn de regels en routines van omgaan met elkaar opgenomen, zoals die worden toegepast op de Prins Claus school. Ouderverenigingen, ouderraden, medezeggenschapsraden, besturen, directies, schoolteams - het is ieders verantwoordelijkheid dat leerlingen veilig zijn op school, zodat ze zich optimaal kunnen ontplooiën. Door elkaar te steunen en door een veilig schoolklimaat, zullen meer leerlingen met meer plezier naar school gaan. Waar het in het tegengaan van pesten uiteindelijk allemaal omdraait, is het veranderen van de houding en gedrag van de leerlingen.

Wij proberen pesten te voorkomen bij ons op school. Soms lukt dit niet. Indien er toch sprake is van pesten gaan we daarmee om volgens het principe van de vijfsporen aanpak. De vijfsporenaanpak van een pestprobleem bestaat uit:

- 1 Hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
- 2 Hulp aan de pester, in de vorm van een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie;
- 3 Hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
- 4 Hulp aan de leerkracht, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel zoals signalen oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
- 5 Hulp aan de ouders, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

In het volgende hoofdstuk worden voorwaarden genoemd om een pestprobleem aan te pakken.

Voorwaarden

Pesten op school lijkt een ingewikkeld probleem, maar het is eenvoudiger aan te pakken dan u misschien denkt. Daaraan zijn echter wel enkele voorwaarden verbonden:

- 1 Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, ouders en leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep).
- 2 De school moet het pestprobleem kunnen voorkomen. Een preventieve aanpak bestaat onder meer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- 3 Als pesten desondanks toch optreedt moeten leerkrachten dat kunnen signaleren
- 4 Vervolgens dienen de leerkrachten duidelijk stelling te nemen tegen het pesten.
- 5 Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak (curatief).
- 6 Weigert een school of een leerkracht het probleem aan te pakken, gebeurt dit op onjuiste wijze of heeft de aanpak geen resultaat, dan is inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze dient, op verzoek van de ouder(s) van het gepeste kind, een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt en het bevoegd gezag adviseert.

Deze zes voorwaarden vormen de basis om het pestprobleem op school aan te pakken

Voorwaarde 1

Alle betrokken partijen - de pester, het gepeste kind, de rest van de klas (de zwijgende middengroep), de leerkrachten en de ouders - zien pesten als een probleem.

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig.

Voorwaarde 2

De school beschikt over een preventieve aanpak.

De leerkrachten weten wat de mogelijkheden zijn m.b.t. de preventieve aanpak en passen deze toe. De preventieve aanpak op school bestaat uit aandacht voor en activiteiten op het gebied van:

- vooroordelen en discriminatie
- samenwerking
- geldingsdrang en agressiviteit
- het ontstaan van positieve groepsnormen door toepassing van de Kanjertraining.

Voorwaarde 3

Als pesten desondanks optreedt, moeten leerkrachten dit kunnen signaleren.

De leerkrachten weten wat signalen van pesten kunnen zijn. Een aantal signalen zijn activiteiten die pesters met hun slachtoffers uithalen, zoals:

- volstrekt doodzwijgen;
- isoleren;
- psychisch, fysiek of seksueel mishandelen;
- een kring vormen of insluiten in klas, gang of schoolplein;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;

- op weg van en naar school achterna rijden;
- naar het huis van het slachtoffer gaan;
- opbellen;
- als slaaf behandelen;
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam;
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- opdrachten geven huiswerk te maken of huiswerk innemen;
- bezittingen vernielen of afpakken;
- cadeaus eisen of geld afpersen;
- jennen;
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven;
- telkens het slachtoffer uitschelden of ertegen gaan schreeuwen;
- opmerkingen maken over kleding;
- beledigen;
- pesten online via WhatsApp, facebook, etc.

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid; je kunt het niet zo gek bedenken of leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten dienen daarom alert te zijn op de manieren waarop leerlingen met elkaar omgaan en duidelijk stelling te nemen wanneer bepaalde gedragingen de norm overschrijdt.

Voorwaarde 4

Als leerkrachten zien dat leerlingen worden gepest, nemen ze duidelijk stelling.

De schoolleiding moet naar buiten toe, zowel naar leerkrachten, naar leerlingen als naar ouders duidelijk maken dat pesten niet toelaatbaar is. Slachtoffers weten dat "de school" aan hun kant staat; pesters en leerlingen, die pesters kunnen worden weten dat er op ze gelet wordt.

Voorwaarde 5

De school beschikt over een aantal curatieve aanpakken

Er zijn 2 methode van curatieve aanpakken: de één is confronterend, de ander niet.

De niet-confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als de leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten. Het heeft geen zin dit vermoeden aan de klas te vertellen: de leerlingen zullen het ontkennen. In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

Zo'n onderwerp kan zijn:

- oorlog en vrede en het gevoel van overwinnaars en overwonnenen;
- schending van mensenrechten of rechten van kinderen;
- machtsmisbruik in het algemeen;
- kindermishandeling door volwassenen.

Daarnaast kan in een les lichamelijke opvoeding de ervaring van het buitengesloten zijn aan de orde komen. Vervolgens kan de leerkracht met de leerlingen praten over buitensluiten in het algemeen, waarna buitensluiten in de klas ter sprake wordt gebracht.

De confronterende methode

Deze methode past de leerkracht toe wanneer een leerling voor zijn ogen lichamelijk of geestelijk wordt mishandeld. Als er op zo'n moment niet duidelijk stelling wordt genomen, zegt een leerkracht in feite: ga maar door. Bij deze methode voert de leerkracht, na duidelijk stelling te hebben genomen, een gesprek

met de klas over pesten in het algemeen. Vervolgens spreekt hij met de leerlingen regels af. Daarnaast is hulp aan de pester nodig. Hulp kan bestaan uit: een straffend gesprek, probleemoplossende gesprekken, een rollenspel, een gesprek met de ouders, training in sociale vaardigheden en schorsing of verwijdering. Als het pestgedrag blijft voortduren roept de school de hulp in van een externe instantie (zie bijlage 1). Dit kan alleen met instemming van de ouders.

Hulp aan het gepeste kind

Kinderen die voortdurend worden gepest kunnen op twee manieren reageren: ze worden passief of ze gaan uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn "aangeleerd" in de zin van "reacties op een uitstoting". En wat is aangeleerd kan ook weer worden afgeleerd. Voor een gepest kind is het belangrijk dat het kind die vervelende ervaring verwerkt. Manieren om dat te doen zijn:

- Regelmatig bijpraten met een vertrouwenspersoon. Op vaste tijden vertelt het gepeste kind wat er zoal in die week goed en slecht is gegaan met hem of haar.
- Een dagboek bijhouden waarin het kind de negatieve gebeurtenissen van zich afschrijft. Over die gebeurtenissen praat het kind vervolgens met de vertrouwenspersoon. Zo kan de vertrouwenspersoon ook al aan het aantal geschreven bladzijden zien of het met het kind goed gegaan is. De frequentie van de gesprekken zal in het begin vrij groot zijn (bijvoorbeeld 1 x per week). Later kan het wat minder zijn (bijvoorbeeld 1 x per maand). Omdat het vertrouwen in de mensen bij een gepest kind vaak is geschaad zal het initiatief tot deze gesprekken vaak van de vertrouwenspersoon uit moeten gaan.
- Ondersteuning van externe professionals als ingeschat wordt dat het pesten zulke ernstige gevolgen heeft gehad dat professionele ondersteuning nodig is bij de verwerking.

Aandacht geven aan de ouders van het gepeste kind is ook belangrijk. Ouders van een gepest kind moeten weten dat zij niet als zeurpieten worden beschouwd als zij komen klagen over het pesten. Zij moeten ook weten dat hun klacht geen negatieve gevolgen heeft voor hun kind.

Voorwaarde 6

Weigert de school of een leerkracht het pestprobleem aan te pakken, doen ze het op onjuiste wijze of leidt de aanpak niet tot het gewenste resultaat, dan wordt de inschakeling van een vertrouwenspersoon noodzakelijk. Deze kan adviseren een klacht in te dienen bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en hierover adviseert aan het bevoegd gezag.

De school stelt in samenspraak met alle schoolgeledingen een vertrouwensgroep en een klachtencommissie in en stelt een klachtenprocedure vast. De vertrouwenspersoon die onderdeel is van deze groep kan hulp bieden ten aanzien van de drie volgende probleemgebieden:

- 1 Problemen waarmee leerlingen zitten en waarover ze niet met hun leerkracht willen praten. Denk aan echtscheiding, ziekte of overlijden van dierbaren.
- 2 Machtsmisbruik op school en opleiding:
 - a. tussen leerlingen (fysiek, psychisch of seksueel geweld);
 - b. tussen leerlingen en leerkrachten (geweld tegen leerkrachten of een leerkracht als zondebok behandelen);
 - c. tussen leerkrachten en leerlingen (fysiek, psychisch of seksueel geweld);
 - d. tussen leerkrachten (team of directie kiest een zondebok);
 - e. tussen school en ouders (team of ouders kiezen een zondebok in de andere groep).
- 3 Machtsmisbruik of onmacht in het gezin: kindermishandeling of seksueel misbruik.

Kanjertraining

De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (*preventief*), of te verbeteren (*curatief*). De Kanjertraining streeft de volgende doelen na.

- Het bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de klas.
- Het versterken van de sociale vaardigheden bij leerlingen.
- Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten.
- Bewustwording van de eigenheid bij leerlingen.
- Leren om verantwoordelijkheid te nemen.
- Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.

De Kanjertraining is opgenomen in de database van het Nederlandse Jeugdinstuut als effectief bij pestproblematiek en het aanleren van sociale vaardigheden. De Kanjertraining is in feite meer dan alleen een methode, het vormt voor scholen de leidraad om pedagogisch beleid te maken. Kanjertraining helpt leerkrachten om anders te kijken naar het gedrag van kinderen. Gaat er dan nooit meer iets mis op Kanjerscholen, heerst er altijd rust en vrede? Nee, maar Kanjertraining kan wel helpen om problemen bespreekbaar te maken en te zoeken naar oplossingen die goed zijn voor alle partijen. Regelmatig horen we dat kinderen zich weer veilig voelen op school, dat ouders weer serieus worden genomen en de leerkrachten hun vak weer terugkrijgen.

In school hanteren wij de regels behorende bij de Kanjertraining:

- We vertrouwen elkaar;
- We helpen elkaar;
- Niemand speelt de baas;
- Niemand lacht uit;
- Niemand doet zielig.

De regels vormen het kader. Die komen in de Kanjerlessen die elke week in de klassen worden gegeven naar voren.

Aandachtspunten

- Scholen denken soms dat een pestproject voldoende is om een einde te maken aan het pesten op school. Dit heeft echter zijn beperkingen. Als pesten eigen is aan mensen, zal een project daar geen einde aan maken. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te stellen. Telkens in andere bewoordingen en ook met gebruikmaking van verschillende werkvormen.
- Als er in een klas wordt gesproken over pesten, is het raadzaam om geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenknipsel, een tv-uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een brief van een ouder van een gepest kind, een lesbrieft of een (voor)-leesboek. Doet men dit niet, dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het een grapje is, waar de leerkracht zich geen zorgen over moet maken, of het slachtoffer, buiten school, voor zijn "klikken" straffen.
- Bij lessen over pesten is het voorbeeld dat de leerkracht geeft van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken, waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag van leerlingen en leerkrachten niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.
- Praten leidt dikwijls niet tot gedragsverandering. Dan is het beter leerlingen aan den lijve te laten ervaren wat het is om buitengesloten te worden. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de Kanjertraining.
- Een effectieve methode om pesten binnen de perken te houden, te stoppen of te voorkomen, is het vaststellen van regels voor leerlingen. In school hanteren wij de regels behorende bij de Kanjertraining.

Adviezen aan alle ouders

Adviezen aan ouders van pesters:

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan je kind.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kun je de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.
- Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als je kind al lange tijd is gepest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken, zoek samen met je kind op internet informatie over pesten.
- Als je van je kind er met niemand over mag praten, steun dan je kind, geef het achtergrondinformatie en maak je kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken. Voordat je dit belooft, is het raadzaam de school te vragen of ze dit probleem ook daadwerkelijk voorzichtig aanpakt.
- Beloon je kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Wordt je kind op de sportclub gepest door leeftijd- of klasgenoten, vraag dan de leiding aan het pesten aandacht te besteden en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig moet zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met je kind. Doe dat niet op een negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken.
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij je kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining.
- Accepteer de situatie niet. Als de school niet wil meewerken, schakel dan de vertrouwenspersoon op school in om aan de ongezonde situatie voor je kind een einde te maken.

Adviezen aan alle andere ouders

- Neem het probleem serieus: het kan ook jouw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Vraag om toezicht op het schoolplein.
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen, hoe zij straffen.
- Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef af en toe informatie over pesten: wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer je kind voor anderen op te komen.

Bijlage 1 – adressen en telefoonnummers

Adressen en telefoonnummers

Ouders & Onderwijs

Catharijnesingel 30F
3511 GB UTRECHT
030-3060800
www.oudersonderwijs.nl

Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO)

Postbus 60182
1320 AE ALMERE
036-5331500
www.voo.nl

KPC groep (landelijk opererend onderwijsadviesbureau)

Kooikersweg 2
5223 KA 's-Hertogenbosch
telefoon 073-6247247
www.kpcgroep.nl

GGD regio Utrecht

De Dreef 5
3706 BR Zeist
030-6086086
info@ggdru.nl

Jeugdteam Montfoort

Antoniushof 2
3417 JL Montfoort
Laan van Overvliet 9
3461 HE Linschoten
06-27056153
www.jeugdteammontfoort.nl

Kanjertraining

Edvard Munchweg 41
1328 MB Almere
www.kanjertraining.nl
036 - 548 94 05

Stichting de Kindertelefoon

0800-0432
www.kindertelefoon.nl

Pestvereniging

Onderwijsbegeleidingsdiensten

Voor het adres van een Onderwijsbegeleidingsdienst in uw gemeente of regio kunt de telefoongids raadplegen of contact opnemen met de WPRO, Vereniging van Onderwijsbegeleidingsdiensten.

WPRO
Noordeinde 94A
2514 GM DEN HAAG
070-3624581
070-3561208

Onderwijstelefoon

De Onderwijstelefoon, het 06-8804-numer, is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Deze telefoon is op werkdagen bereikbaar van 12.00 tot 17.00 uur. Alle mogelijke vragen over onderwijs kan men stellen aan de medewerk(st)ers van deze telefoon, ook over pesten. Er wordt geluisterd, advies gegeven of men wordt doorverbonden met belangenorganisaties, bonden, instanties of specialisten.

Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG)

Voor het adres van een RIAGG in uw gemeente of regio kunt u de telefoongids raadplegen of contact opnemen met het Landelijk Bureau van de RIAGG's.

Nederlandse Vereniging voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (NVAGG)
Postbus 8400
3503 RK UTRECHT
030-2885959
030-2894870